

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ АСПІРИНА

На сьогоднішній день неможливо уявити собі домашню аптечку без НПЗЗ. За статистикою це лікарські засоби, які продаються найкраще, до того ж в світі навряд чи знайдеться людина, яка не вдавалася до використання НПЗЗ хоча б раз у житті. І це не дивно, оскільки дані лікарські засоби, крім усунення найбільш частої ознаки будь-якої хвороби, болю, мають цілу низку позитивних ефектів.

Спроби полегшити біль як при гострих, так і при хронічних захворюваннях робилися з давніх часів. Цілителі, не мали синтетичних препаратів, тож використовували сік опіумного маку. Пізніше йому на зміну прийшли рослинні продукти, які містили саліцилову кислоту, такі як кора верби (вона і дала назву салицилатам - salyx- латинська назва цього дерева), таволга, сушена малина і ін.

Перші згадки про протизапальну терапію з використанням цих рослин були виявлені в знаменитому медичному трактаті Стародавнього Єгипту - папірусі Еберса, який датується часом правління фараона Яхмоса I (XVI ст. до н. е.).

Ліки, які мають в своєму складі саліцилати, застосовували в своїй практиці великі лікарі Стародавньої Греції та Риму - Гіппократ, Цельс,

Пліній-старший, Діоскорідіс і Гален. Зокрема, збереглися записи Гіппократа, в яких згадується про призначення листя і кори верби для лікування лихоманки.

За період розвитку науки і знань було синтезовано безліч молекул НПЗЗ, виробництво багатьох з яких, однак, було зупинено у зв'язку з відкриттям їх токсичних чи інших тяжких побічних ефектів.

Одним з небагатьох препаратів, синтезованих в минулому столітті і дійшовшому до нас без значних модифікацій став АСПРИН. При цьому, майже 80 років медики, використовуючи його, не знали точного механізму дії. Тільки в 1971 році завдяки роботам англійського біохіміка Джона Вейна, він став відомий.

В історії створення аспірину багато таємниць, домислів і достовірно сказати кому належить заслуга синтезу даної субстанції досить важко. За версією групи істориків, опублікованій в 2000 р. в авторитетному виданні BMJ ним є Артур Ейхенгрюн (Arthur Eichengrün) - біохімік, який працював у дослідницькій лабораторії Bayer в кінці XIX - початку XX ст.

Синтезувавши аспірин, Ейхенгрюн провів півторарічні клінічні випробування, які виявились успішними. Згодом аспірин став офіційною торговою маркою компанії Bayer (з 6 березня 1899 року). За законами Німецької імперії, хімічні сполуки не підлягали патентуванню, але можна було зареєструвати товарний знак. Тому було придумано слово «аспірин».

«А» взяли від «ацетил», «spir»- від латинської назви трави комірник - spirea, багатою на саліцин, «in» - типове закінчення для слова, що позначає лікарський препарат.

На початку його продавали у вигляді порошку, а з 1904 року - в формі таблеток. Він швидко став найпопулярнішим знеболюючим.

У 1952 році з'явився дитячий аспірин з меншою концентрацією діючої речовини.

У 1969 таблетки аспірину включили в аптечки астронавтів «Аполлона».

З'явившись на світовому фармакологічному ринку, аспірин швидко завоював довіру лікарів і пацієнтів. Особливу популярність він отримав під час сумнозвісної пандемії грипу 1918-1919 рр. (так звана іспанка). Це захворювання характеризувалося дуже високою летальністю, і це, на думку ряду сучасних експертів, частково могло бути пов'язано саме з широким застосуванням аспірину і саліцилової кислоти в якості жарознижуючого засобу. Адже на початку ХХ ст. лікарі ще мало знали про побічні ефекти цих препаратів і нерідко призначали їх у великих дозах (до 30 г /день!). Одним із проявів інтоксикації саліцилатами є геморагічний набряк легенів - патологія, яка часто ставала причиною загибелі хворих «іспанкою».

Незважаючи на все це, аспірин близько 70 років залишався найважливішим НПЗЗ. Зокрема, в 70-ті роки ХХ ст. у Великобританії щорічно споживалося майже 2 тис. тон аспірину (в середньому по 2 таблетки на тиждень на кожного жителя). Ще на початку 90-х років у вітчизняних і західних довідниках з ревматології аспірин рекомендувався як препарат першої лінії для проведення знеболюючої та протизапальної терапії при патології суглобів.

Аспірин, на відміну від своїх попередників, дійсно був більш ефективним і суб'єктивно краще переносився. Однак, саме надзвичайно широке використання «зручного і надійного» аспірину породило проблему НПЗЗ-обумовленої гастропатії в її нинішньому популяційному масштабі, яка на початку 90-х років минулого століття розцінювалася деякими дослідниками як справжня епідемія. На думку відомих британських клінічних фармакологів Д. Лоуренса і П. Бенітта, висловлена ще в 1987 р, «якби в даний час довелось вводити ацетилсаліцилову кислоту, малоімовірно, що хтось з відповідальних осіб набрався б сміливості дозволити її продаж населенню».

За роки розробок НПЗЗ, синтезовано величезну кількість ефективних і досить безпечних молекул, досліджені як позитивні їх ефекти, так і можливі побічні явища, розроблені цілі механізми їх раціонального застосування. При цьому аспірин, як і раніше, залишається популярним лікарським засобом, якому віддають перевагу багато людей по всьому світу.

